

Vereniging Oud Valkenburg

OUD VALKENBURG

NIEUWSBRIEF september 2021

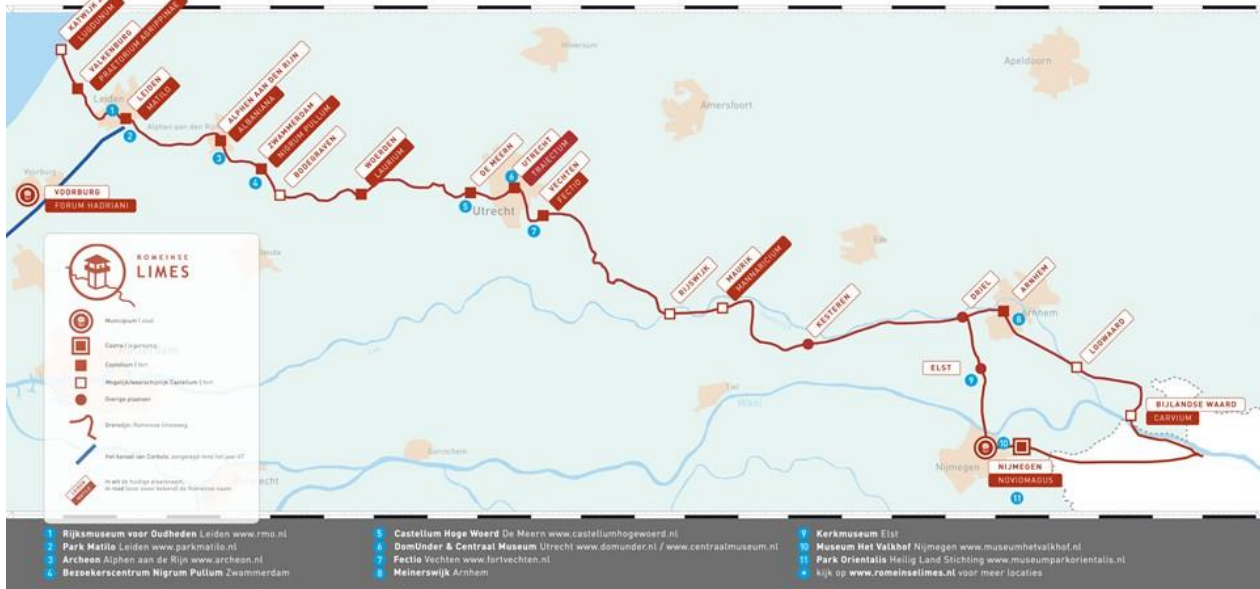
Hallo Leden.

Hier de tweede nieuwsbrief in 2021. Ook dit jaar door de coronapandemie geen paardenmarkt. In 2019 kreeg de vereniging van het paardenmarktcomité het bekende aankondigingsbord. Hoe ironisch, maar ook dit jaar bleef onze aanwinst in het magazijn. We hopen in het najaar weer een ledenavond te organiseren als corona het toelaat. Wel is inmiddels het Torenmuzeum weer geopend. Iedere zaterdagmiddag vanaf 13.00 uur kunt u genieten van de historische rijkdommen van Valkenburg. In dit nummer weer informatie over de nieuwste opgravingen en wat dit betekent voor de historie van ons dorp. Met een 100-jarige blikken we terug op de vorige eeuw. En geven we het woord aan ons jongste lid; Peter Jongeneel. Maar eerst: VALKENBURG MAAKT DEEL UIT VAN HET WERELD ERFGOED VAN UNESCO.

Redactie.

PS. Als u de bijdrage voor 2021 nog niet hebt voldaan, vragen we u deze als nog te doen.

Neder-Germaanse Limes erkend als UNESCO-Werelderfgoed

27 juli 2021

Tijdens de vergadering van het Werelderfgoedcomité van UNESCO is de Neder-Germaanse Limes officieel erkend als UNESCO-Werelderfgoed. Het Nederlandse deel van de Limes wordt vertegenwoordigd door 19 archeologische vindplaatsen uit de Romeinse tijd, verspreid over de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland. Gedeputeerde Willy de Zoete van de provincie Zuid-Holland sprak namens de Stuurgroep Limes Samenwerking: "Veel Nederlanders weten niet dat dwars door Nederland de oude grens van het Romeinse Rijk loopt. Op sommige plekken heeft de Rijn in de afgelopen eeuwen de resten daarvan weggespoeld. Gelukkig zijn op veel andere plaatsen de resten behouden dankzij de natte bodem in ons land en doordat vroegtijdig het belang van deze plaatsen is erkend en de archeologische waarden zijn behouden. De Limes vormt dwars door Nederland heen een zichtbare historische band van het heden met het verleden. Dat deze archeologische vindplaatsen nu de status van Werelderfgoed hebben gekregen, is een prachtige en verdiende erkenning van de inspanningen van velen die zijn geleverd voor het behoud van dit unieke erfgoed."

Grootste archeologische monument

De Limes was 2000 jaar geleden de buitengrens van het Romeinse Rijk. In de tweede eeuw na Chr. was het Romeinse Rijk op zijn grootst en omvatte delen van Europa, het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Het werd omringd door een ingenieus grenssysteem van meer dan 7500 kilometer lang. In Nederland liep de Limes langs de rivier de Rijn. De Rijn vormde een natuurlijke grens en op de zuidoever bouwden de Romeinen legerkampen, wachttorens, wegen en waterwerken. Lokale gemeenschappen vestigden zich in de nabijheid, dreven handel of gingen de strijd aan.

Meer dan 400 jaar lang waren Romeinse soldaten aanwezig in Nederland. Deze periode kende tijden van vrede en van strijd. De grens vormde ook een uitwisselingsplaats van kennis en cultuur. De Limes heeft een archeologische schat nagelaten in onze bodem: bijzondere gebruiksvoorwerpen zoals sieraden en glaswerk, schepen, resten van forten, maar ook wapens en gereedschap. De Limes is het grootste archeologische monument van Nederland. Binnen de gemeente Katwijk zijn twee locaties aangewezen. Te weten het castellum in het centrum van Valkenburg en de Romeinse Vicus op de Woerd. Je begrijpt; we zijn apetrots. De afgelopen jaren is door zeer veel vrijwilligers, gemeenten en andere organisaties gewerkt aan het vergroten van de bekendheid van de Limes in Nederland. Niet alleen op de plaatsen die nu de status van Werelderfgoed hebben gekregen, maar ook op andere plaatsen en online. De komende jaren zullen de betrokken overheden blijven samenwerken om het netwerk van partners en betrokkenen verder te versterken en de bekendheid van de Limes te vergroten.

redactie

=====

Julia Chorus graaft in oude opgravingen: Nieuwe antwoorden en nieuwe vragen over Valkenburgs castellum

De vondst van het legioenskamp op het vliegveld is sensationeel. Het castellum in de dorpskern van Valkenburg raakt hierdoor wat op de achtergrond. Alles is daarover wel bekend, toch? Nou, nee. Julia Chorus ontdekte dat de omwalling ooit naar het westen is uitgelegd. De oude omwalling bleef staan, zonder dat oude veldtekeningen een doorgang tonen. Welk doel diende deze uitleg? Heeft dit misschien met de komst van cavalerie te maken? Wat het duidelijk maakt: het idee dat alle castella volgens dezelfde blauwdruk werden aangelegd, is dringend aan revisie toe.

Digitale reconstructie van het vroegste castellum in Valkenburg vanuit het zuiden (Time Travel, Stevie Heru Prabowo-Xinas/Julia Chorus)

Uit oud onderzoek en oude veldtekeningen is nog veel informatie te halen. Dat is zeker voor Valkenburg aan de orde”, zegt Julia Chorus. Ze kan het weten, want voor haar dit jaar te verschijnen proefschrift over de houten castella van Vechten bij Utrecht naar de Noordzee heeft ze het onttrekken van nieuwe gegevens aan oud onderzoek tot haar specialisatie gemaakt. Ze vergelijkt deze forten uit dezelfde bouwtijd van ongeveer 40 tot 160 na Christus naar hun constructie en bouwwijze. “Het bekijken van veldtekeningen en het onderzoeken van oude opgravingen is eigenlijk het graven in opgravingen”, lacht ze. “Waarbij ik de ervaring van echt graven naar het castellum in Alphen aan den Rijn meeneem. Maar het is echt een enorme klus, want veel onderzoek is nooit uitgebreid uitgewerkt. Tijdens mijn onderzoek blijkt steeds hoe belangrijk het is om dat wel te doen.”

Waar oude opgravingen over het algemeen wel goed gedocumenteerd zijn, zoals in Valkenburg, geeft dit weer zijn eigen problemen.

Chorus: “De publicatie van Van Giffen is moeilijk te lezen.” De benadering om de vondsten per opgravingsvlak te beschrijven maakt haar werk er niet gemakkelijker op: hoofdkwartier, barakken, poorten... “Om één bouwperiode te bekijken, moet je alle afzonderlijke bundels van opgravingsvlakken door. Gelukkig heeft hij de hoogte-aanduiding ten opzichte van N.A.P., die iets over de bouwfase zegt, wel nauwkeurig opgenomen.”

Copy-paste?

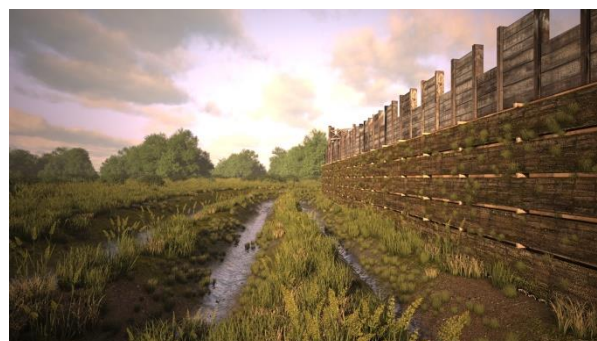
Over het Valkenburgse castellum is daarnaast nog veel nieuw werk te verrichten. “Door bijvoorbeeld al het gevonden aardewerk en andere vondsten erbij te betrekken, kunnen we een nog beter beeld krijgen. Behalve een nauwkeuriger datering te geven, vertellen vondsten ook veel over herkomst van de makers en gebruikers.”

Het verband met het hele gebied in Valkenburg is nu natuurlijk heel actueel. Chorus: “Er is een algemene beeld. Volgens dat beeld had het Romeinse leger bij alle forten die het in het hele

Romeinse rijk in dezelfde periode bouwde, steeds dezelfde blauwdruk op zak. Of het nu Duitsland, het VK of Nederland betrof: copy-paste. Dat is een misvatting. Mijn onderzoek van de forten van Fectio (Vechten) tot de Noordzee en de vergelijking met aangrenzend buitenland maakt duidelijk dat deze helemaal niet dezelfde lay-out en bouwstijl hadden.”

Omwalling

Chorus nam bijvoorbeeld de omwallingen zorgvuldig onder de loep. “In Valkenburg-dorp en nu ook in het legioenskamp op het vliegveld werden in de vroegste fase zoden wallen gebouwd. Die hadden als fundering eerst horizontale slieten (balkjes). Daarop werd vervolgens een wallichaam van (omgekeerde) zoden opgetrokken. Die werden bij elkaar gehouden met een houten raamwerk op verschillende niveaus. De kern van het wallichaam werd opgevuld met losse grond, waarschijnlijk uit de juist gegraven spitsgrachten.”

Detail van de digitale reconstructie van de zoden wal van het vroegste castellum in Valkenburg. De wal is met een rechte voor- en achterkant gereconstrueerd en niet met een talud, zoals vaak wel gebeurt. Er is geen plaats voor een talud aan de voor- en achterkant van de wal.

Ook in Alphen aan den Rijn en Utrecht is dat soort omwalling aangetroffen. Een verschil is, dat deze daar volledig met zoden is opgebouwd. In Bodegraven en latere bouwfases in Valkenburg en Alphen ging het duidelijk anders. Daar zijn houten bekistingen gemaakt die werden volgestort met grond, een fundamenteel andere

benadering. Daarmee gaat het idee niet meer op dat dit (alleen) te maken heeft met de tijd waarin het gebouwd werd of met landschappelijke factoren. In Valkenburg komen in bouwfase 3 beide benaderingen samen. Daar is een combinatie van een zoden wal en de voorwand van een bekisting te zien.”

Typisch Gallisch

De volgende vraag is: hoe kun je die overeenkomsten en verschillen verklaren? Chorus: “Op het eerste gezicht zou je denken aan verschillen in het landschap. De andere optie zijn de daar gelegerde troepen. Ik ga uit van dat laatste. De soldaten namen hun eigen culturele achtergrond mee. Die kwam ook in de bouwwijze van hun forten naar voren. Welke troepen zaten waar? In de vroege fase zijn er niet zo veel epigrafische gegevens (inscripties op onder andere aardewerk, bouw materiaal en grafstenen) bekend die het antwoord kunnen geven. Ik probeer de bouwwijze te koppelen aan de recruiteringsgebieden van de troepen. Uit mijn onderzoek blijkt, dat de bouw met slieten en zoden typisch Gallisch is.”

Dat sluit goed aan bij twee van de in Valkenburg gevonden schrijfplankjes die te koppelen zijn aan een Gallische eenheid. Chorus: “Dat klopt wel met het idee van de 'murus Gallicus' (Gallische muur). De Galliërs bouwden de muren voor hun oppida (versterkte nederzettingen in de IJzertijd) met stenen zoals Valkenburg met zoden is gebouwd. Een kenmerk is bijvoorbeeld dat de constructie horizontaal is, zonder opgaande palen.”

Kleitichels

Dat is wezenlijk afwijkend van hoe versterkte nederzettingen in Germanië en Oost-Europa werden gebouwd. Daar was de bekisting veel meer ingeburgerd. “In de pre-Romeinse tijd lijkt de Rijn de scheiding tussen die twee onderscheiden bouwwijzen”, concludeert Chorus. “Het blijkt ook dat een bouwtraditie nadat een groep mensen is gemigreerd, zeker drie generaties meegaat. Het zegt verder iets over de

Romeinse 'tolerante' supervisie. Mensen in overwonnen gebieden konden hun eigen religie vasthouden, gemengd met Romeinse elementen. Stammen leverden soldaten met hun eigen wapens. Ook de eigen manier om te bouwen was kennelijk geoorloofd. Romeins opportunisme?” Chorus gaat dit aspect nog verder uitzoeken door in het buitenland te zoeken naar castella en de herkomst van de eenheden die er waren gelegerd. Ze weet van een eenheid uit het Midden-Oosten die in Germanië een fort bouwde volgend de eigen kenmerkende bouwwijze met kleitichels.

Hout

Chorus kijkt alleen naar castella voor hulp troepen. Daarom neemt ze het legioenskamp in Valkenburg niet echt mee, behalve ter vergelijking. Maar uiteraard is ze wel zeer geïnteresseerd in de bouwwijze van dit grote fort op zo korte afstand van het castellum. “De bouw van de omwalling, poorten en hoektorens vertoont opvallende gelijkenissen met het vroegste castellum in de dorpskern.”

reconstructie poort gebouw van het castellum te Valkenburg (in het Archeon)

Die overeenkomsten zijn relevant. Het hout van het castellum, zoals de slieten, palen van poorten en torens, is in de hongerwinter in de kachels opgestookt. Volgens Van Giffen waren ze van eik, es en iep gemaakt, maar dat is alles wat er nu nog over te zeggen valt. Dat is een groot verschil met bijvoorbeeld Alphen aan den Rijn, waar veel houten funderingsresten goed zijn onderzocht.

Chorus: "Als de overeenkomsten in bouwwijze tussen legioenskamp en castellum groot genoeg zijn, kun je de conclusies over het houtgebruik in het legioenskamp ook op het castellum betrekken."

Correcties

Hoewel het onderzoek in Valkenburg over het algemeen goed is uitgevoerd, leidt de gespecialiseerde kijk van Chorus op enkele punten tot correcties. Ze heeft samen met archeologisch tekenaar René Reijnen van de Radboud Universiteit nieuwe plattegronden van alle bouwfasen gemaakt. Die zijn gebaseerd op de plattegronden van Van Giffen, Glasbergen en Groenman-van Waateringe. Nieuwe reconstructies zijn daarin opgenomen.

Chorus: "De noordelijke poort in periode 1 klopte bijvoorbeeld niet. Op de oude plattegrond is de poort uit periode 2 daar abusievelijk geplaatst, te herkennen aan zijn sterk afwijkende fundering. Verder leid ik op basis van de N.A.P-gegevens over de onderkant van de palen van één van de tussentorens en andere informatie in de veldtekeningen af, dat die niet in fase 5, maar fase 4 thuishoort.

Raadsels

De perioden 2 en 3 van ongeveer 47 – 69 na Chr. werden tot nu toe gekoppeld. "Mijn bevinding", zegt Chorus, "is dat deze bouwperioden juist erg verschillen. Er zijn andere poorten, met een verschillende fundering en een heel andere wal. Onlangs hebben Rien Polak en Esther Jansma het hout van een horreum (graanopslag) opnieuw gedateerd. De oude datering uit de 4de eeuw was erg onwaarschijnlijk. Deze blijkt nu inderdaad 'gewoon' uit de 1ste eeuw te zijn. Om die redenen ga ik vernieuwde plattegronden introduceren, met alle nieuwe gegevens en reconstructies erin opgenomen."

Er zijn ook wat raadsels, sommige algemeen, andere wat specifiek. Een algemene vraag: waarom is het castellum tussen 39 en 69 verschillende keren verbouwd?

In de binnenbebouwing komen grotere barakken, de omwalling en de poorten

veranderen. Heeft het te maken met de andere eenheden die er werden gelegd en de andere functie, met meer cavalerie? Het lijkt erop.

Chorus: "Heel wonderlijk is een uitleg met negen meter aan de westkant. Er kwam een nieuwe omwalling, maar de oude omwalling en de hoektorens uit de eerste periode bleven gewoon staan.

Een blik op de zuidwestelijke hoektoren en slietenfundering van de zoden wal uit periode 1 (links) waarbij de palen van de toren niet zijn verwijderd of afgezaagd bij de latere bouwfasen. Rechts ervan een funderingen van latere omwallingen en rechts een stuk van de stenen muur.

Uit foto's uit de tijd van Van Giffen en uit zijn publicatie blijkt dat van de palen van de zuidwestelijke hoektoren uit periode 1 nog 2,5 tot 4 meter was overgebleven!

Chorus: "Dat roept de specifieke vraag op: waarom hebben ze die laten staan? Er ontstond een annex, een aanbouw, maar op de veldtekeningen is er geen doorgang in die tussenliggende wal te vinden. Mogelijk is de plek van de doorgang niet opgegraven. Want wat moet je met zo'n smalle strook die je bijna niet kunt bereiken? Er is veel mest gevonden, maar geen bebouwing. Wel in latere fasen, bovenop al deze resten. Was het een ruimte om paarden te stallen? Zijn er daarvan in die periode meer aanwezig geweest dan daarvoor? Dit fenomeen tref je nergens anders aan. Valkenburg blijft een uniek fort."

Verpletterende indruk

Chorus wijst erop hoe zo'n Romeins fort op de lokale bevolking moet zijn overgekomen. "Stel je voor dat je nooit andere gebouwen hebt gezien dan de vrij lage boerderijen waar je zelf ook in woont. Dan komt er een leger dat een enorme constructie met wallen van vier meter hoog bouwt. De torens waren acht meter hoog. Dat moet echt een verpletterende indruk hebben gemaakt."

Leendert van der Ent

Periodisering bouwfasen castellum Valkenburg

- 1 39/40 – 41/42 na Chr. Eerste aanleg fort .
- 1a 41/42 – 47: Verbouwingen aan de barakken
- 2/3 47 – 69: Uitleg van 9 meter aan de westkant, nieuwe verdedigingswerken, nieuwe bebouwing.
- 4 70 – 100/117: Na brand tijdens de Bataafse opstand, alles nieuwe bouw met hout, aarde en leem.
- 5 100/117 – 170/180: introductie tufsteen voor principia, (hoofdkwartier)
- 6 +- 180 - +- 240: Introductie tufsteen voor ommuring, poorten, torens (fase 7: de in de 4e eeuw veronderstelde bouwactiviteiten blijken onterecht.)

OPENMONUMENTENDAG

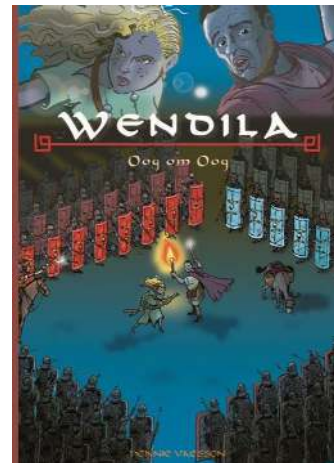
Zaterdag 11 september was het open monumentendag en werd het toren museum goed bezocht. In totaal mochten we 120 bezoekers ontvangen. We krijgen veel complimenten over de opzet van het museum. Opvallend was dat er veel bezoekers uit de regio kwamen. Ook mochten we "nieuwe" bewoners uit het Duyfrak ontvangen.

Als u de nieuwe opstelling in de toren nog niet hebt bezichtig raden we u aan dit gauw te doen. Het is beslist de moeite waard. U kunt iedere zaterdagmiddag te recht.

Er wordt onderzocht of het mogelijk is de openingstijden te verruimen. Maar daar zijn onder andere vrijwilligers voor nodig.

Wellicht is dat iets voor u.

STRIPBOEK.

Het stripboek "Wendila" verschijnt op 17 september en is een hardcover stripboek van 48 pagina's dat 16 euro's gaat kosten. De doelgroep is jeugd. (12+) Voor de totstandkoming heeft de schrijver intensief samengewerkt met de Stichting Nederlandse Limes en allerlei experts op het vakgebied.

Het boek vertelt het verhaal van de Romein Sextius Salvius die samen met zijn jonge slavin Wendila een reis naar de grens van het Romeinse rijk onderneemt. Een zeer belangrijk persoon moet genezen worden van zijn oogkwaal en Sextius Salvius is daar bijzonder bedreven in. Van het begin af aan is duidelijk dat het geen reis zonder gevaren wordt. De reis eindigt in Praetorium Agrippinae.

Op zaterdag 16 oktober wordt het stripboek gepresenteerd in het Torenmuseum tussen 13.00 en 16.00 uur. De makers zijn aanwezig en de mensen die het boek aanschaffen krijgen naast een handtekening ook een leuk tekeningetje in het boek.

JAN DE VRIES 100 JAAR.

19 AUGUSTUS 1921 IS JAN DE VRIES GEBOREN. Vorige maand werd hij 100 jaar. Negen jaar terug had de vereniging een interview met hem. Hierbij ging het met name over zijn jeugd en tienerjaren. Zeg maar de jaren '20 en '30. Het geeft een schets van Valkenburg van voor 1940.

De familie De Vries is een veel voorkomende achternaam in Valkenburg. Oorspronkelijk kwam de familie uit Oegstgeest. De familie werkte op de pannenfabriek aan de overkant van de Rijn. De werktijden waren van 's morgens 5 tot 's avonds 7 uur. Daarnaast voer opa ook nog klei voor de fabriek met een eigen boot. De opa van Jan verhuisde met zijn gezin naar Valkenburg en ging wonen achter de kerk aan de Broekweg. De eerste generatie De Vries in Valkenburg bestond uit Piet, Dirk, Jan, Arie, Henk, Sjaan en Joop. (De ooms en tante van Vaders kant).

de pannenfabriek

Jan is de zoon van Dirk en Jo van de Nagel, zuster van Jan v.d.Nagel(de Duitser).

In het huis op de hoek Middenweg/ Marktveld is Jan geboren. Hij was de tweede uit een gezin van 8; 7 jongens en één meisje; Dirk(1919), Jan (1921), Cock (1922), Joop, Piet, Alie, Arie en Rian. Pa Dirk was een geboren handelaar. Op jonge leeftijd ging hij al naar de markt in Den Haag met de hondenkar. Hij had ook lef. Kocht begin jaren 20 grote stukken land aan de Broekweg (3 bunder), op de Woerd (3/4 bunder) en het Duyfrak (10 bunder). Een bunder is gelijk aan een hectare. De grond werd ook veelal gepacht en dan kwam de baron himself, meneer Pit de

landerijen bezichtigen. Nou, dan moest Jan in zijn mooiste pakkie. Alles moest er netjes uitzien. De gronden werden bewerkt voor de groenteteelt. De gehele familie werd aan het werk gezet.

Op de fleps (= knietjes) aan de slag; wieden, rooien, peen duiken. (Volgens Barend Imthorn was Peen het manna uit de woestijn).

Jan speelde als kind met de Hoepel over de heuvel van de Broekweg. Je moest uitkijken dat deze niet naast de muziktent in de Rijn rolde. Het was de sport de hoepel op tijd in te halen.

Op jonge leeftijd verhuisde het gezin naar de boerderij van opa Van der Nagel. Deze lag op de hoek Kruisweg / Middenweg. Opa had het delirium en kon niet meer zelfstandig wonen. Het werd een trieste bedoeling. Opa en oma gingen min of meer uit elkaar. Niet officieel, want dat kon niet.

de boerderij aan de Kruisweg.

Met de boerderij kregen we ook een veestapel. De boerderij werd gerund door Oom Joop en

Oom Henk. Na de oorlog nam de broer van Jan, Cock het over.

Als kind moest men al helpen. Dan wachtte pa bij het pontje tot dat we uit school kwamen. De groenten op de wagen en dan mee naar de Grossiersmarkt.

Er kwam al vrij snel een auto. Het reutel geluid van de T-ford vergeet je nooit meer. Er gebeurde de meest gekke taferelen. Zo zat iemand wel eens op de bumper om bij slecht zicht de weg te wijzen. Ook werd wel een brandende kaars in de auto geplaatst om de ruiten te ontdooien. En dan kijkend door zo'n klein gaatje naar Den Haag rijden.

De T-Ford begin jaren 30.

Valkenburg leefde van de landbouw en veeteelt. Ook was er een begin van bloemeteelt. Als je een kraam tulpen had, dan was je wat. Dat gaf status. Dus bijna iedereen had wel iets met tulpen.

Op het kerkplein stond nog een boerderij (van Bol) Naast het huis van de weduwe Van Duikeren. (zij verloor jong haar man). Maus van Tol was bij haar (Bep Hoek, dochter van dominee Hoek) in de kost. Hij werkte bij slagerij van Kesteren. (Hij trouwde met tante Sjaan en werd handelaar in varkens).

Aan het begin van de Achterweg stond een redelijk groot huis. Hier woonde Zandbergen met de bijnaam het *spitmachientje*.

In onze jeugd kwamen we nauwelijks van dorp. Ja, mee naar Den Haag om te helpen, maar dat was het. Ik was een keer naar Leiden gefietst tot vlakbij het station. Zo ver van huis was ik nog nooit geweest. Ik wist ook niet hoe snel ik weer terug moest fietsen.

In de zomer hadden we een maand vakantie van school. Bijna aan het einde van de vakantie gingen we snel nog één dag naar het strand. Met z'n allen in de achterbak van de auto. Inmiddels was dat een Deutz geworden.

de nieuwe Deutz

Later kwam er ook nog een Chevrolet. Ondanks de crisis gingen de zaken goed. Er moest toch gegeten worden. OP het laatst hadden we vier auto's.

Er waren meer mensen met een auto. Zoals de Wit (van de Wit en van Tol) voor de materialen handel en de bode dienst van Piet Vis ging ook per auto.

Onze uitjes op 2^e paasdag en 2^e pinksterdag waren naar het Haagse schouw lopend om daar de auto's te tellen.

Mijn moeder had 3 dienstmeiden; Lies Gravekamp, Antje Oosterlee en Alie Verhaar.

Jan helemaal vooraan op het schoolplein.

Na de lagere schooltijd was het werken geblazen. Ik kwam op het land terecht. Zo werkte de hele familie bij elkaar. Ooms en neven personeel genoeg. Ieder had zo zijn taak. De één zorgde er voor dat de grove peen naar Amsterdam ging en de ander dat het fijnere werk in Den Haag terecht kwam. Na de oorlog werd de grond verdeeld onder de broers van vader; de Hoop, de Spreeuw, de Muis, de Sim en wij.

Als kind moest ik een keer een boodschap doen bij Oom Piet. Ik moest het voortdurend repeteren in mijn hoofd om het niet te vergeten.

Zo bestelde ik twee pond spreeuwjes in plaats van spruitjes.

iedereen meehelpen op het land.

Mijn vrienden waren Wim Ooms en Piet de Vries (van Dirk de Snert). We gingen dan met de meiden stappen, maar bleven wel op het dorp. We kwamen niet voorbij de molen. We brachten een keer de dochter van Bloemendaal te laat thuis. Wij met smoezen, van de pont te laat, de brug open en zo de zaak recht praten. En Piet zei: "Het is echt waar, want ik ben slappe getuige." Deze titel raakte hij nooit meer kwijt.

10 mei 1940 heeft Jan nog op zijn netvlies staan. Vooral het feit dat de Duitsers hun spiksplinternieuwe Deutz in beslag namen. Aanvankelijk kregen ze hem niet aan de praat. Je startte met een drukknop. Later is de auto terug gevonden bij Arnhem in de buurt. De munitie-auto bij café Ramp was van Krijn Postmus, de buurman.

Vanaf 1940 kreeg Valkenburg een ruimte voor de gereformeerde kerk; het zaaltje van De Vries (Piet de Spreeuw). Ook wel de 'Vriezen' kerk genoemd. Het preken werd vanuit de bedstee gedaan, zo zei men, want de preekstoel leek daar erg op.

Jan kwam op het Duyfrak te werken. Dat zou die zeker 40 jaar volhouden. Broer Arie ging naar de zilverfabriek, Dirk in de handel, Rian werd chauffeur, Cock beheerde de boerderij, Piet was groenteboer, werkte later op het academisch ziekenhuis en Joop ging naar Canada. Aanvankelijk zat Joop ook in de handel. Hij deed samen met Cor Bisdom.

Op 21 november 1945 is Jan getrouwd met Lydia Botermans, zuster van Daan (van de autorijschool). Het gezin kreeg 6 kinderen. Dirk, Sytje, Jan, Joke en Aad (tweeling) en Ton. Ze gingen wonen in de Lange Steeg en verhuisde na 1 ½ jaar naar de Middenweg naast de boerderij van Van der Nagel. In de jaren '50 verhuisde men naar de nieuwe woonwijk 't Boonrak.

hoekhuis 't Boonrak 62.

Op nummer 62 heeft het gezin ruim 40 jaar gewoond. Er werd nog één keer verhuisd naar de Wei. Lydia is in 2011 overleden. Ze zijn ruim 65 jaar voor elkaar gespaard gebleven.

Jan de Vries heeft vele gezichten van Valkenburg gezien. In 100 jaar tijd is het idyllische boomrijke dorpje aan de Rijn veranderd in één van de vijf woonkernen van Katwijk. Dankzij een goede gezondheid kan hij nog dagelijks met zijn scootmobiel genieten van het dorp met al zijn veranderingen.

Henk Imthorn.

Interview met ons veruit jongste lid.

Peter Jongeneel is de zoon van Annemieke en Mattijs Jongeneel.

Ja, inderdaad, die van de benzinestations.

Hij zit in groep zeven van basisschool De Burcht.

Hij heeft al jaren iets met geschiedenis. Dat bleek al vroeg door zijn hoge cijfers voor dat vak op school. "Dat heb je van je oma Star" reageerde zijn moeder op zijn mooie rapportcijfer.

Peter met metaal detector

'opi' Van Tol.

Peter is de achterkleinzoon van 'opi' Van Tol. Velen zullen hem herinneren van zijn slagerij op de hoek van de Broekweg. "Mijn opi zat in de Tweede Wereldoorlog in het verzet!" vertelt Peter trots. Hij heeft hem nooit gekend, maar hij is wel heel erg blij met de dingen die hij van hem heeft geërfd: De wikkels van een pakje sigaretten die in de oorlog gedropt zijn door de Engelsen.

Ook heeft hij nu de insignes die zijn overgrootvader na de oorlog heeft gekregen van onze bevrijders.

Opi Van Tol woonde in de bungalow op de hoek van het straatje van de Broekweg naar het Dorpshuis. Precies op de plek waar tweeduizend jaar geleden midden tussen de barakken het hoofdkwartier van ons Romeinse castellum stond. IN PRINCIPIIS staat er dan ook op de zijgevel.

Nadat Peters vader het huis onlangs gekocht heeft is de hele tuin bijna letterlijk op z'n kop gezet. Er is dus geen vijvertje meer en ook geen mooie berk.

Daar kwam iemand op af die aan de oppervlakte stukjes Romeins aardewerk zag liggen en met z'n metaaldetector de omgewoelde grond wilde afzoeken.

Toen Peter dat thuis hoorde is hij daar dezelfde avond nog met zijn eigen metaaldetector op af gegaan. Maar geen gouden munt te vinden... Wel stukjes Romeins aardewerk.

Het hoefijzer

Peter heeft wel iets anders: een bijzonder hoefijzer. Gevonden bij het plastic rapen op het weiland van de familie Jongeneel aan de Voorschoterweg (ja, van het transportbedrijf). Zijn moeder heeft veel verstand van paarden en vond het hoefijzer toch wel bijzonder. Het dik geroeste ijzer kon wel eens echt heel oud zijn. Een zoektocht op het internet en een gesprek met een kenner leverde geen uitsluitsel. Het is in ieder geval niet Romeins...

Het is leuk dat onze Peter nog goed weet dat ik een behoorlijke tijd geleden in zijn klas ben geweest met een hele mooie onderkaak uit de tweede eeuw. Gevonden in het grafveld op het Veldzicht. Die kaak is wetenschappelijk onderzocht op de vakgroep Archeologie van de Universiteit van Leiden. Daaruit kwam dat deze kaak van een Valkenburger was die hoorde bij de Cananefaten. Een Germaans volk dat leefde in een gebied dat we nu Zuid-Holland noemen. Maar om zo'n echte menselijke onderkaak in de klas vast te mogen houden, dat vergeet je niet meer!

Wat ook veel indruk op Peter heeft gemaakt is het bloemen leggen op de Erebegraafplaats bij de kerk. Samen met z'n omi Van Tol bij de

Dodenherdenking en op 10 mei met school. Met de verhalen die daarbij verteld werden. Maar als er aan het eind van het laatste schooljaar door zijn juf Jacqueline een puzzeltocht wordt georganiseerd, waarbij je kunt kiezen voor de Romeinen of voor de Tweede Wereldoorlog dan kiest hij wel voor de Romeinen!

Samen met zijn moeder spreken we af dat Peter op zijn eigen naam lid wordt van de Vereniging Oud Valkenburg.

Hij is daarmee veruit ons jongste lid!

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst!

Herman Dijkhuizen

Torenmuseum gelukkig weer open

U kunt het museum iedere zaterdagmiddag weer bezoeken tussen 13.00 en 16.00 uur.

De regels zijn versoepeld. Geen mondkapje meer en als u zeker weet dat u niets mankeert is anderhalve meter ook niet meer noodzakelijk.

Kortom gebruik uw gezond verstand en houdt rekening met elkaar.

Kijk op de website voor nadere informatie. www.oudvalkenburgzh.nl

oud valkenburg

*Auteursrecht berust bij Vereniging Oud Valkenburg.
Alle rechten voorbehouden .*